

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

2
0
2
4

No 3

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

74-91 xalqaro daraja
ISSN: 2992-8982

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Elektron nashr. 796 sahifa.

E'lon qilishga 2024-yil 30-martda ruxsat etildi.

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, t.f.d., prof., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, i.f.d., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri o'rinbosari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, i.f.d., prof., O'zR Oliy Majlisi qonunchilik palatasi deputati
Axmedov Sayfullo Normatovich i.f.n., professor, MIM akademiyasi rektori
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, i.f.d., prof., TDIU YoMMMIB birinchi prorektori
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, i.f.d., prof., TDIU Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektori
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, i.f.d., prof., "O'IRIAM" ilmiy tadqiqot markazi direktori – prorektor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, i.f.d., TMI professori
Samadov Asqarjon Nishonovich, i.f.n., TDIU professori
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, t.f.d., Rossiya xalqlar do'stligi universiteti professori
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, i.f.d., prof., Xalqaro "Nordik" universiteti rektori
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, f.f.d., TDIU professori
Axmedov Ikrom Akramovich, i.f.d. TDIU professori
Po'latov Baxtiyor Alimovich, t.f.d., profesor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, i.f.d., TDIU professori
Isakov Janabay Yakubbayevich, i.f.d., TDIU professori
Musyeva Shoira Azimovna, SamDu IS instituti professori
Axmedov Javohir Jamolovich, i.f.f.d., "El-yurt umidi" jamg'armasi ijrochi direktori o'rinbosari
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, t.f.f.d., TAQU katta o'qituvchisi
Xalikov Suyun Ravshanovich, i. f. n., TDAU dotsenti
Kamilova Iroda Xusniddinovna, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Rustamov Ilhomiddin, f.f.n., Farg'ona davlat universiteti dotsenti
Fayziyev Oybek Raximovich, i.f.f.d. (PhD), Alfraganus universiteti dotsenti
Sevil Piriyeva Karaman, PhD, Turkiya Anqara universiteti doktoranti
Mirzaliyev Sanjar Maxamatjon o'g'li, TDIU mustaqil tadqiqotchisi
Utayev Uktam Choriyevich, O'zR Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farxod, O'zR Bosh prokuraturasi iqtisodiy jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti bo'limi boshlig'i
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, TDIU katta o'qituvchisi

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, i.f.d, TDIU dotsenti
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, i.f.d., TMI dotsenti
Babayeva Zuhra Yuldashevna, TDIU mustaqil tadqiqotchisi

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

MUNDARIJA

Экологические и альтернативные заполнители для бетона в условиях Узбекистана.....	10
Акрамов Хуснитдин Ахрарович, Тохиров Жалолиддин Очилович, Самадов Хомид Самандарович	
Investitsion marketingni rivojlantirish asosida mintqa investitsiya jozibadorligini oshirish	16
Ahmedov Alim Babaniyazovich	
O'zbekistonda yashil budjetlashtirish, energiya samaradorligi va issiqxona gazlari emissiyasi.....	22
Pulatov Dilshod Haqberdiyevich, Qulliyev Ulug'bek Mirzayevich, Mamanov Alisher	
Development of the Digital Economy as a Trigger of the Economic Growth of the New Uzbekistan.....	28
Luiza Sayfullovna Makhmutkhodjaeva, Umarova Shahnoza Akbarovna	
Oliy o'quv yurtlarida matematik statistikani o'qitishning xususiyatlari.....	34
Shamsiyev Damin Najmiddinovich, Aymatova Farida Xo'razovna	
Turizmda tadbirkorlikning o'ziga xos xususiyatlari	37
Mardonova Dilafruz Kosimovna	
Oziq-ovqat xavfsizligi ta'minoti: O'zbekistonda mayonez importini notarif tartibga solish va ichki ishlab chiqarishni rivojlantirish istiqbollari.....	41
Muratova Shohista Nimatullayevna, Nomozov Azizbek Xayrulla o'g'li	
Mamalakatimizga xorijiy investitsiyalarni jalb etishda qimmatli qog'ozlar bozorining o'rni va roli	46
Akramov Azamat Ramziddinovich	
Mamlakatning iqtisodiy va ekologik rivojlanishida elektromobil sanoatini rivojlantirishning ahamiyati	53
Iminov Mahmudjon Azimjon o'g'li	
Hududiy eksport salohiyatini oshirishning marketing strategiyasi.....	60
Jiyamuratov Rustam Nuridinovich	
Turistik kompaniyalar moliyaviy barqarorligini baholash usullarini takomillashtirish kompaniya moliyaviy barqarorligini ta'minlashning muhim mezonini.....	65
Jo'rayev Behzod Nuraliyevich	
Iste'molchilarni xulq-atvori modellari asosida marketing strategiyalarini shakllantirish.....	70
Kutbitdinova Moxigul Inoyatovna	
Hisob siyosati va unda biologik aktivlar hisobini yoritib berish tartibini takomillashtirish	75
Mirzayeva Nargiza Batirovna	
Mamlakat iqtisodiyotini rivojlantirishda investitsiyalarning o'rni.....	80
Otajonova Charosxon Polvonquli qizi	
Innovatsion menejment va raqamli transformatsiyalarni joriy etishning metodologik asoslari.....	84
Quldoshev Asliddin Tursunovich	
Strategik boshqaruvda xususiy kapital samaradorligini baholash.....	89
Nasriyeva Zebiniso A'zam kizi, Mavlyanova Dilobar Maxkamovna	
Mintaqalarni innovatsion rivojlantirish istiqbollari tashkiliy tuzilmalarini takomillashtirishni boshqarish yo'llari	100
Xodjamuratova Gulbaxar Yuldashevna	
Meva-sabzavot eksporti barqarorligini ta'minlashning ekonometrik tahlili	105
Shamsiyeva Feruza Muratxodjayevna	
Зарубежный опыт активизации экономической активности домохозяйств.....	111
Бердиев Гайрат Ибрагимович, Маликова Севинч Телман кизи, Люсиков Артемий Александрович	
The Impact of Foreign Direct Investment on Economic Growth: A Case Study of Uzbekistan.....	116
Abdulla Ibragimov, Keldiyorov Shakhriyor Ilyos O'g'li	

Mintaqada sanoat ishlab chiqarish rivojlanishining kambag'allikni qisqartirishdagi ahamiyati	121
Abdullayev Habibullo Asadulla o'g'li	
Global iqtisodiyot sharoitida islom moliyasi mezon va tartiblarini joriy etishdagi muammolar va yechimlar	125
Abduvosidova Gulandom Abdurashid qizi	
Amerika Qo'shma Shtatlari tajribasida biznes subyektlarini toifalarga ajratish amaliyotining xususiyatlari	131
Akobirova Nodira Najmiddin qizi	
O'zbekiston Respublikasida qishloq xo'jaligini innovatsion rivojlanish yo'llari	135
Axmedova Nafisa Amirddin qizi	
Strategic directions of integration of Uzbekistan into the international hospitality industry	140
Bekmurodova Laylo Tursunmamatovna	
Surxondaryo viloyatida parrandachilikni rivojlantirish ko'rsatkichlarini prognozlash va modelashtirish	144
Bobomuratov Imomqul Islamovich	
Mamlakatimizda chorvachilik mahsulotlarini yetishtirishning hozirgi holati va uning tahlili	149
Talipova Dilfuza Nabiyeвна	
Agrar soha korxonalarining moliyaviy qo'llab-quvvatlash tizimini takomillashtirish	154
Erkinxojiyev Ismoiljon Ikromjon o'g'li	
Analysis of the Influence of Macroeconomic Indicators on State Budget Tax Revenue	158
Meyliev O. R., Gofurova K.	
Mahalliy budjet xarajatlarini hududlar ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishiga ta'siri	166
Hazratqulov Shahboz Boboqul o'g'li	
Influence of Digital Technologies on Economic Growth of the Republic of Uzbekistan	170
Igamberdiyeva Kunduz Ergashevna	
Transmilliy kompaniyalarning tashqi bozorlar uchun marketing strategiyalari va marketing tadqiqotlarini o'tkazish amaliyoti	174
Jo'rayeva Zilola Turobovna, Saidova Dilnozaxon Odiljon qizi	
Tijorat banklari tomonidan investitsiya loyihalarini moliyalashni rivojlantirish imkoniyatlari	178
Kamilova Iroda Xusniddinovna	
Korxonalarda inqirozga qarshi moliyaviy boshqaruv tizimini takomillashtirish	183
Latipova Shaxnoza Maxmudovna	
Tijorat banklari faoliyatida onlayn tizimlarining tutgan o'rni va ularning rivojlanishi	188
Raxmataliyev Muzaffar Eshdavatovich	
Aholi farovonligini oshirishda tadbirkorlik faoliyatining ta'sirini baholashning nazariy asoslari	194
Fayziyeva Dilsuz Bahodirovna	
O'zbekiston Respublikasini "yashil" iqtisodiyotga o'tish samaradorligini oshirish	200
Mirzayev Bexruz Abdulla o'g'li	
Andijon viloyatida kambag'allik darajasini qisqarishiga ta'sir etuvchi ko'rsatkichlar	214
Musaeva Ziyoda Allayarovna	
O'zbekiston Respublikasi qishloq xo'jaligi eksportida marketing muammolari	218
Musyeva Shoirazimovna, Agzamov Avazxon Talgatovich	
Respublikamizda parranda bosh sonining hozirgi holati va uning istiqbollari	223
Akramova Nargiza Axrorovna	
Menejmentda ishbilarmonlik kommunikatsiyalaridan foydalanishda optimal strategiyalarini qo'llash shart-sharoitlari	227
Narzullayeva Gulchehra Salimovna, Shadiyeva Madina Djaloliddin qizi	
Raqamlashtirish sharoitida innovatsion faoliyatning o'ziga xos xususiyatlari	231
Nazarova Latofat Toirjon qizi	
O'zbekistonda masofaviy bank xizmatlarini rivojlantirishdagi muammolar va ularni bartaraf etish yo'llari	235
Nurmuxammedov Matlab Yunusovich	

Davlat aktivlarini samarali boshqarish hamda nazorat qilishni takomillashtirish.....	240
Mirzayev O., Nazarov G'ayrat Olim o'g'li	
Talabalarning oilali bo'lishiga ta'sir etuvchi omillarga iqtisodiy baholashda yangicha yondashuv.....	246
O. U. Shomurodov, Z. U. Uroqov, A. T. Ablahatov, A. A. Suyarov, J. S. Urazov	
Methodological Aspects for Branding in Private Schools.....	251
Odilova Sitora Sayfitdin qizi	
Совершенствование процедуры оценки эффективности и результативности расходов государственного сектора.....	256
Олимов Элёр Фазлиддин угли, Искандаров Суннатилло Бахриддин угли	
Logistika xizmatlari samaradorligini oshirishda blokcheyn texnologiyalardan foydalanish	261
Rajabov Orzujon Mamasoliyevich	
Markaziy Osiyoda energetika bozorini rivojlantirishning kelgusi istiqboli va imkoniyatlari.....	267
Saidov Mash'al Samadovich, Umarova Irodaxon Nuraliyevna	
Mamlakat iqtisodiyotini rivojlantirishda sug'urta bozorining innovatsion usullaridan foydalanishning konseptual asoslari	275
Narzullayeva Gulchehra Salimovna, Saidova Dilnozaxon Odiljon qizi	
Oliy ta'limda boshqaruv strategiyalari va ularni amalga oshirish mexanizmi.....	279
Saidqulova Firuza Farmonovna	
Jismoniy shaxslardan olinadigan daromadlarini soliqqa tortishning o'ziga xos xususiyatlari	283
Salimov Sherzod Baxtiyorovich	
O'zbekiston Respublikasidagi mavjud suv resurslarining iqtisodiy holati tahlili	288
Shanazarova Gulyora Baxtiyarovna	
Tijorat banklari kredit risklarini kamaytirish yo'llari.....	294
Tulkinova Maftuna Anvarbek qizi	
The use of Intellectual Systems in the Improvement of the Educational Process Management System in Higher Educational Institutions	303
Umarova Dilfuza Rakhmatilla qizi	
Oliy ta'lim tizimida yangi iqtisodiy mexanizmlarni shakllantirish.....	307
Xakimov Dilshodjon Rahmonaliyevich	
Global iqtisodiy sharoitida moliyaviy hisobotlar auditida muhimliklarni baholashni xalqaro stanadartlar asosida takomillashtirish	311
Xasanova Nasiba Tolliboy qizi	
Qurilish materiallari sanoatida innovatsion klasterlarni tashkil etish istiqbollari.....	314
Yuldasheva Kamola Miraliyevna	
Oliy ta'lim muassasalarida gibril bulut xizmat modelini qo'llash mexanizmini ishlab chiqish	319
Zaripov Bahodir Bobomurod o'g'li	
Роль инвестиций в системе железнодорожного транспорта в Республике Узбекистан	325
Акбарова Лайло Упашевна	
Gidrotexnik inshootlar betonlarini samaradorligini tahlil qilish va oshirish natijalari.....	330
Asqarov B. A., Karimov M. U., Xolmirzayev S.T., Obidjonov J. T.	
Maxsus iqtisodiy zonalar hududiga jalb etilgan investitsiyalar to'g'risida	334
Davlayev G'olib Ashurovich	
Yangi xizmat turi xizmatlar sohasini innovatsion boshqarishning metodologiyasi	337
Djurayeva Dilnoza Davron qizi	
Mintaqalar innovatsion salohiyatini baholashning uslubiy yondashuvlari.....	343
J. A. Ismatullayev, D. X. O'rinov	
Milliy qayta sug'urtalovchilarning xalqaro sug'urta bozoriga kirib borishi va kutilayotgan xavf-xatarlar	348
Jorabayev Jasur Abduraxmanovich	

Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari asosida tovarlar auditi natijalarini auditorlik hisobotida aks ettirish tartibi	354
Ibragimov M. M., Ergashev O. F.	
Turistik destinatsiyalarni tashkil etish va rivojlantirishning xorijiy tajribalari	358
Karimov Anvar Aktam o'g'li	
Jismoniy shaxslarning mol-mulk va yer soliqlarini hisoblash va undirish samaradorligini oshirish yo'llari.....	362
Qurbonov Muxiddin Abdullayevich	
Iqtisodiy xavfsizlikning institutsional tizimini tadqiq etishga uslubiy yondashuvlar.....	367
Mamatov Axmetjon Atajanovich, Allaberganov Zakir Gayibovich	
Davlatning iqtisodiy xavfsizligini ta'minlashning nazariy jihatlarini	373
Mamatov Mamajan Axmadjonovich	
Paxta-to'qimachilik klasterlari eksport faoliyatini rivojlantirishning xorij tajribasi.....	380
Mansurov Saidxo'ja Kamalovich	
Korxonalar raqobatbardoshligini oshirish muammolari va dolzarb vazifalari	386
Musyeva Shoiraz Azimovna	
Устойчивый и инклюзивный рост: взаимосвязь экономического прогресса с социальным равенством и экологическим управлением	390
Нодирбек Холбаев	
Mintaqalarni investitsion jozibadorligini taraqqiyot strategiyasiga ta'sirini statistik baholash.....	396
Nuriddinov Zufar Akbarovich	
Финансирование каракулеводства: преодоление финансовых вызовов в пустынных регионах Узбекистана	402
Нуриллаев Жамолиддин Ярашевич	
O'zbekiston investitsiya muhitini yanada yaxshilash va uning jozibadorligini oshirish.....	408
Oybek Elmuratov	
Intellectual mulkning iqtisodiy mazmuni va tarixiy rivojlanish bosqichlari	411
Maxmudova Nargiza Davlyat qizi	
Implementation and use of Digital Technologies in Logistics Abstract.....	416
Kushakova Mamura, Koshakova Mukhlisa Surat qizi	
Innovatsion iqtisodiyot tushunchasining mazmun mohiyati	421
Abduqaxorov Bekzod O'tkir o'g'li	
Raqamlashtirish iqtisodiy o'sish va raqobatbardoshligini oshirish omili sifatida.....	426
Mamajonova Durdonahon Mamaruzi qizi	
O'zbekistonda tashqi savdoni notarif usullar orqali tartibga solishning mamlakat iqtisodiyotiga ta'siri.....	431
Norqobilov Akobir Iso o'g'li	
Инновационные методы переработки горных отходов для экологической устойчивости в Узбекистане	437
Аскарлов Бахтиер Аскарлович, Собирова Мукаддас Хамидуллаева	
Опыт зарубежных стран по стимулированию производства сельскохозяйственной продукции и перспективы внедрения в Узбекистан.....	442
Холиков Сулаймон Уткир угли	
Xo'jalik yurituvchi subyektlarda strategik boshqaruv hisobini tashkil qilishning uslubiy jihatlarini.....	447
Pardayeva Shahnoza Abdinabiyevna	
O'zbekiston Respublikasida kichik biznes va xususiy tadbirkorlik faoliyatini moliyalashtirishni statistik tahlili.....	452
Sayfullayev Siddik Nosirovich	
Sug'urta tashkilotining innovatsion risklarini baholash.....	457
Sattorov Shoxrux Maxmudjon o'g'li	

Kapital bozori rivojlanishining zamonaviy tendensiyalari	462
Turdiyeva Uzayda Omirbayevna	
Адаптивный искусственный интеллект в управлении человеческими ресурсами	469
Хайдарова Малика Шокирджановна	
Oliy ta'lim muassasalarida moliyaviy mablag'lardan samarali foydalanishga xizmat qiluvchi zamonaviy va istiqbolga mo'ljallangan huquqiy asoslarning yaratilganligi to'g'risida	478
Xayriddinov Shuxrat Botirovich	
Investitsiya loyihalariga ta'sir qiluvchi risklarni sifat jihatdan baholash usullarining o'ziga xos xususiyatlari	482
Shaislamova Nargiza Kabilovna	
Tijorat banklari tomonidan investitsion loyihalarni kreditlash tartib va ularni takomillashtirish yo'llari	491
Yunusova Ozoda Anvarjon qizi	
Hududlar iqtisodiy xavfsizligini ta'minlashda soliq salohiyatini oshirishning nazariy jihatlarini	498
E. N. Raximov	
Konsolidatsiyalashgan moliyaviy hisobot tuzishning zarurligi	504
Avazov Ilxom Ravshanovich	
Inson resurslarini boshqarishning innovatsion usullarini joriy etish vositalarini ishlab chiqish	509
Djuraeva Guzal Shavkatovna	
Agrar soha korxonalarining moliyaviy qo'llab-quvvatlash tizimini takomillashtirish	513
Erkinxojiev Ismoiljon Ikromjon o'g'li	
Korporativ qimmatli qog'ozlar asosida korxonalarni moliyalashtirishning ilg'or xorij tajribalari	517
Igitov Jurabek Kuzibekovich	
The impact of corporate governance on firm performance and financial stability	524
Muhammadyor Yunusov	
Mintaqalarda kamg'allik darajasini pasaytirish va xorij tajribasidan foydalanish yo'llari	537
Musulmonova Shahlo Nasriddinovna	
Makroiqtisodiy barqarorlikni mustahkamlash soliq ma'muriyatchiligini samarali tashkil etish yo'llari	541
Mutalova Dilorom Maxamadjanovna, Kenjaboyeva Nigina	
Iqtisodiy savodxonlik hamda tadbirkorlik qobiliyati o'rtasidagi to'g'ri nisbatdagi bog'liqlik munosabatining fundamental asoslari	544
Tuxtayeva Muyassar Shovkat qizi	
Korxonalarning bankrotlik riskini baholashning xalqaro modellari	550
Umarova Hulkar Umidulloyevna	
O'zbekistonda korxona boshqaruvida kadrlar salohiyatidan foydalanish amaliyotini rivojlantirishning xorij tajribasi	555
Do'stova Aziza Qahramonovna	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida boshqaruv tizimining xususiyatlari	559
Iroda Majidova	
Ziyorat turizmini rivojlantirishning muhim xususiyatlari	565
Mirzayev Qulmamat Jonuzoqovich, Shukurov Tohirjon Izzatullo o'g'li	
Qandolat mahsulotlari bozorida marketing tadqiqotlarini asosiy yo'nalishlari	569
Tuychiyeva Vasila Faxriddin qizi	
“Зелёная экономика” как фактор повышения экономического роста страны	573
Тураева Адиба Икрамовна	
Oilada sarf-xarajatlar samarasiga erishishning muhimligi	580
Xasanov Rustam Rabimovich	
Aholi farovonlik darajasidagi farqlarni tartiblash yo'nalishlari	583
Xasanov Rustam Rabimovich, Turdiyev Zoxidjon Rustamovich	

Совершенствование оценки стоимости объектов недвижимости в Узбекистане на основе зарубежного опыта.....	588
Хомитов К. З., Халилова Л. Ш.	
Mamlakatimizda qishloq xo'jaligida kooperatsiya munosabatlarini rivojlantirishda xorij tajribalaridan foydalanishning ahamiyati.....	594
Choriyeva Nigina Kaxramonovna	
Davlat xaridlari tizimini takomillashtirish yo'llari	598
Alimbayeva Sevara Alimbayevna	
Yengil sanoatni rivojlanishida Germaniya tajribasi.....	601
F. Jumaniyazova, G'ulomov Ibroxim Rustam o'g'li	
The efficiency of usage of Islamic finance instruments in security market.....	607
Khasanov Umarbek Begmat ugli	
Tadbirkorlik subyektlari eksportini rivojlantirishda raqamli platformalardan foydalanishning xorijiy tajribalari va ulardan foydalanish yo'llari.....	613
Mamasoatov Dilshod Ravshanovich	
O'zbekistonda kichik biznes va xususiy tadbirkorlik subyektlarini tashkil qilinishining hozirgi holati va muammolari	621
Nutfulloev Tolib G'olib o'g'li	
Mehnat bozorida raqamli texnologiyalardan foydalanish metodologiyasini takomillashtirish	627
Maxammadiyev M. M.	
Ishlab chiqarishni modernizatsiya qilish sharoitida mahsulot tannarxini optimallashtirish asoslari.....	632
Narzullayeva Gulchehra Salimovna	
Elektron pullarni rivojlantirish yo'llari	636
Rustamov Maqsud Suvonqulovich, Egamberganov Mirzabek Odilbek o'g'li	
Загрязнение окружающей среды в Узбекистане: проблемы, причины и пути решения	644
Ишонкулова Феруза Асатовна, Шукуров Тимур Умидович	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida tijorat banklarini transformatsiyalash modeli orqali takomillashtirish	649
Norov Akmal Ruzimamatovich, Norova Nozima Nabiyeвна	
Land Tax Received From Individuals and its Share in the Budget of the Republic of Uzbekistan	656
Hakimov Feruz Khurshid ugli	
O'zbekistonda "yashil" iqtisodiyot va iqlim o'zgarishi bilan bog'liq xarajatlar tahlili.....	659
Isaxonova Ruxshona Muzaffar qizi, Sharapova Mashxura Azadovna	
Qurilish xizmatlari ma'lumotlar tizimini takomillashtirish imkoniyatlari.....	665
Nurfayziyev Zayniddin Boymurodovich, Nurfayziyev Elyor Zayniddinovich	
Ipotekali kreditlashni rivojlantirishning xorijiy davlatlar tajribasi va uni O'zbekistonda tatbiq etish yo'llari	670
Turdiyev Shaxriddin Erxonovich	
Suv resurslaridan foydalanishda xorij tajribalari	675
Berdiyev Anvar Abdivaliyevich	
Auditda yetarli va mos dalillarni to'plash tartibi	681
Meliyev Isroil Ismoilovich	
"Yashil" iqtisodiyot konsepsiyasining shakllanishi va rivojlanishi.....	686
Urunbayev Saparbek Samatovich	
Uy-joy fondini boshqarish samaradorligini oshirishning ustuvor yo'nalishlari.....	692
Xolmuradov Raxmatilla Ne'matillaevich	
O'zbekiston mahsulotlarining tashqi bozordagi raqobatbardoshligi xususiyatlari va onlayn platformalar.....	699
Baymuradov Shoxrux Maxmudovich	
Factors affecting investment attractiveness in the global investment landscape.....	704
Otaboev Akhmed Makhsudbek o'g'li, Juliana Juliana, Fazliddin Nasriddinov	

Xalqaro migratsiyaning O'zbekiston mehnat bozori va inson kapitaliga ta'siri.....	709
Tilabova Kumush Farhod qizi	
Анализ и оценка естественного освещения помещений образовательных учреждений.....	714
Пирмухамедова Шахноза	
Актуальные вопросы укрепления доверия населения к банковской системы Республики Узбекистан...	719
Рузибоева Нилуфар Тулкин кизи	
Методические подходы к формированию механизмов стратегического управления развитием химической отрасли.....	725
Бибутова Шахло Саъдуллаевна	
Iqtisodiyotni rivojlantirishda erkin iqtisodiy zonalarini tashkil etishning afzalliklari va muammolari	730
Axmedova Dilbar Buronovna	
Natijaga yo'naltirilgan budjetlashtirishda sog'liqni saqlash muassasalarini moliyalashtirishning mohiyati.....	734
Ishmanova Diana Nurmamadovna	
Oziq-ovqat sanoatini tashkiliy-iqtisodiy jihatdan rivojlanti-rishning nazariy asoslari	737
Muxtorova Madina Azamat qizi	
Ipoteka kreditlari sohasidagi islohotlar va kelajakdagi istiqbollar.....	741
A'zamxo'jayeva Nihola Sulaymon qizi	
Sanoat ishlab chiqarish tizimining investitsion xususiyatlari	746
Yodgorova Xalima To'liqinovna	
Budjet ijrosini samarali ta'minlashda davlat xaridlarining ahamiyati.....	752
Sholdarov Dilshod Azimiddin o'g'li, Fayzullayeva Zilola Ravshanovna	
Aholi sog'ligi – milliy boylikning tarkibi va jamiyat taraqqiyotining muhim shartidir.....	763
Djumabayeva Shaira Xalillayevna	
Moliyaviy hisobotlarning xalqaro standartlari: hisob siyosati.....	769
Rizayev Nurbek Kodirovich, Mamatova Charos Shavkiddinovna	
Milliy iqtisodiyotni rivojlantirishda investitsion muhitning o'rni	778
Valiyeva Sayyora Xushbaqovna	
Davlat ishtirokidagi korxonalarda korporativ ijtimoiy mas'uliyat ("Rossiya temir yo'llari" OAJ misolida).....	784
Xidirova Marg'uba Rustamovna, Saidqulov Avazbek Botirqul o'g'li	
Raqamli transformatsiyaning O'zbekistonning investitsion jozibadorligiga ta'siri.....	790
Saitkamolov Muxammadxo'ja Sobirxo'ja o'g'li, Markabayeva Jansaya Aybek qizi	

DAVLATNING IQTISODIY XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHNING NAZARIY JIHATLARI

Mamatov Mamajan Axmadjonovich

I.f.n., Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti dotsenti

Annotatsiya: Maqolada iqtisodiy xavfsizlik munosabatlarining institutsional asoslarini takomillashtirishning texnologik transformatsiya, raqamli iqtisodiyot, innovatsion klaster, davlat-xususiy sherikchilik va kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirish kabi ustuvor yo'nalishlari bo'yicha taklif va tavsiyalar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: iqtisodiy xavfsizlik, iqtisodiy xavfsizlikning institutsional asoslari, institut, texnologik transformatsiya, raqamli iqtisodiyot, innovatsion klaster, davlat -xususiy sherikchilik va kichik biznes va xususiy tadbirkorlik.

Abstract: The article develops proposals and recommendations on priority areas for improving the institutional framework of economic security relations, such as technological transformation, digital economy, innovation cluster, public-private partnership and the development of small business and private entrepreneurship.

Key words: economic security, institutional foundations of economic security, institute, technological transformation, digital economy, innovation cluster, public-private partnership, small business and private entrepreneurship.

Аннотация: В статье разрабатываются предложения и рекомендации по приоритетным направлениям совершенствования институциональной основы отношений экономической безопасности, таким как технологическая трансформация, цифровая экономика, инновационный кластер, государственно-частное партнерство и развитие малого бизнеса и частного предпринимательства.

Ключевые слова: экономическая безопасность, институциональные основы экономической безопасности, институт, технологическая трансформация, цифровая экономика, инновационный кластер, государственно-частное партнерство, малый бизнес и частное предпринимательство.

KIRISH

Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasida mamlakatni barqaror ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirish, inflyatsiya va ishsizlik darajasini, kambag'allik muammosini, tashqi va ichki davlat qarzining YAIMga foizdagi nisbati kabi taxdidlarning ta'sirini tadqiq etish asosida iqtisodiy xavfsizlik munosabatlarining institutsional asoslarini takomillashtirishga alohida e'tibor qaratilmoqda. "Avval – inson, keyin – jamiyat va davlat" degan g'oyani Konstitutsiyamiz va qonunlarimizga ham, kundalik hayotimizga ham chuqur singdirishimiz kerak. Hozirgi kundagi jiddiy sinovlar va bashorat qilib bo'lmaydigan xavf-xatarlarni yengib o'tishga qodir bo'lgan milliy davlatchiligimiz asoslarini mustahkamlashimiz zarur" ^[1]. Jahon iqtisodiyotini yangi innovatsion texnologiyalarga asoslangan neoindustrial texnologik ukladga o'tishi bilan bog'liq raqobat kurashining keskinlashuvi sharoitida respublikada raqamlashtirish, ijtimoiylashtirish, resursli va infratuzilmali rivojlanishda tengsizlik muammolarining keskinlashuvi uning iqtisodiy xavfsizligiga nisbatan keltirib chiqarishi mumkin bo'lgan tahdidlarning oldini olishni taqozo etmoqda. Milliy iqtisodiy xavfsizlikni ta'minlash uchun yuqori moslashuvchan mobillik va iqtisodiy sohada manfaatlarni himoya qilishning samarali mexanizmiga ega bo'lgan iqtisodiy xavfsizlikning institutsional asoslarini takomillashtirishga qaratilgan ilmiy tadqiqot ishlarining amalga oshirilishi dolzarb ahamiyat kasb etadi.

MUAMMONING O'RGANILGANLIK DARAJASI

Iqtisodiy xavfsizlik munosabatlarining institutsional konsepsiyasini rivojlantirish bilan bog'liq tadqiqotlar olib borgan xorijlik olimlar qatorida J.M.Keyns, D.Nort, A.B.Adams, E.Soto, Dj.Forrester, G.S.Bekker kabilarni keltirish mumkin.

Rossiyalik olimlardan iqtisodiy xavfsizlikning institutsional asoslarini takomillashtirish unda davlat va alohida xo'jalik yurituvchi subyektlarning raqobatbardoshligi omili sifatida e'tirofiga asoslangan talqin V.V.Gerasimov, V.S.Zagashvili, V.V.Volchik, N.V.Seykoves, A.V.Kolosov, E.Yu.Kolesnikov, M.Ya.Kornilov, Yu.V.Latov, D.D.Burkalseva, Ye.Buxvald va boshqalarning ilmiy ishlarda tadqiq etilgan.

O'zbekiston Respublikasida iqtisodiy xavfsizlik munosabatlarining institutsional asoslarini takomillashtirishning ilmiy-nazariy jihatlarini Abulqosimov X.P., Jo'rayev T.T., Rasulev A.F., Rasulev T.S., Vaxobov A.V., O'lmasov A., Tojiboyeva D., Xudoyqulov S., Tursunov B.O., Qobilov Sh.R. va boshqalarning mazkur sohaga dahldor ilmiy tadqiqot ishlarini ko'rsatish mumkin.

D.No'pt va L.Devislarning fikriga ko'ra, institutsional muhit – bu asosiy siyosiy, ijtimoiy va huquqiy qoidalap majmui bo'lib ulap ishlab chiqarish, ayboshlash va taqsimot uchun ba'zis yapatadi [2]. Dj.R. Kommons institutlarni tarixiy rivojlanishidagi ijtimoiy-iqtisodiy jarayonlarni qo'llab-quvvatlab unga ko'ra “evolyutsion” tushunchasi “institutsional” tushunchasi bilan mazmun va ma'nosi bir xil bo'ladi deb ta'kidlaydi [3].

Rus olimi V.V.Bukreyev, E. N. Rudikning fikriga ko'ra, “davlatlar o'zlarining resurs bazasi, iqtisodiy munosabatlar tizimi va milliy iqtisodiy manfaatlar shuningdek, institutsional tuzilmaning o'ziga xos xususiyatlari asosida milliy iqtisodiy xavfsizlikni shakllantirishning turli xil variantlarini kombinatsiyalashtiradilar [4]. Yu.V.Latov xulosasiga ko'ra milliy iqtisodiy xavfsizlikning maqsadi milliy iqtisodiyotning samarali ishlashi uchun institutsional asosni yaratishdir (mulk huquqi kafolatini ta'minlash, qonun ustuvorligi, bitimlarning shaffofligi va boshqalar) [5] deb baho beradi.

O'zbekistonlik iqtisodchi olimlardan professor X.P.Abulqosimov: “Ushbu fikrlarga asoslangan holda “iqtisodiy xavfsizlik” tushunchasini milliy iqtisodiyot mustaqilligi, uning barqarorligi, mustahkamligi, doimo yangilanishga va o'z-o'zidan takomillashib borishga qodirligini ta'minlovchi shart-sharoitlar va omillar yig'indisi deb ta'kidlaydi [6]. B.Ma'mupovning fikricha, “Paqamli iqtisodiyot – iqtisodiyotning tapkibiy qismlari sifatida sun'iy aql(ong)dan foydalanish, ish japyonlapini pobotlashtirish, ishlab chiqarish japyonida tupmush mehnat xapajatlarni kamaytirish, maxsus kompyuter dasturlari yopdamida iqtisodiy tizimlarni modellashtirish va dasturiy qobiliyatini oshirish” [7] deb xulosa qiladi.

Bipoq yangi sanoat inqilobini shakllanishi sharoitida milliy iqtisodiy xavfsizlik munosabatlarining institutsional asoslarini takomillashtirishning texnologik transformatsiya, raqamli iqtisodiyot, innovatsion klaster, davlat-xususiy sherikchilik va kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirish kabi ustuvor yo'nalishlari bo'yicha takliflar va tavsiyalar ishlab chiqarishga qaratilgan ilmiy izlanishlarni olib bopishni taqozo etilmoqda. Ushbu jihatlar ilmiy maqola mavzusining dolzarbligi va muhimligini belgilab bepadi hamda tadqiqot mavzusini tanlash uchun asos bo'ldi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Maqolada dialektik, tizimli, integral va sinergetik yondashuvlar, iqtisodiy, mantiqiy, ilmiy abstraksiya, tahlil va sintez, induksiya va deduksiya, qiyoslash, umimlashtirish, guruhlash va jadval usullaridan foydalaniladi.

ASOSIY TAHLIL VA NATIJALAR

Bugungi kunda davlatning iqtisodiy rivojlanishi ko'plab shart-sharoitlar va omillar bilan belgilanadi. Davlatning iqtisodiy tizimi jahon xo'jalik tizimining bir qismi bo'lganligi sababli nafaqat milliy, balki global muammolar ta'sirini o'zida sezmoqda. Fan-texnika taraqqiyoti ta'sirida texnologik uklad transformatsiyasi iqtisodiy tizimning shakllanishiga global ta'sir ko'rsatmoqda. Har qanday davlatning iqtisodiyoti ochiq bo'lishiga qaramay, u jahon iqtisodiyotining ajralmas qismi bo'lganligi sababli, bunday sharoitda milliy iqtisodiy xavfsizlik muammosi faqat dolzarb ahamiyat kasb etadi.

Jahon sanoatida texnologiyalarning hayotiy siklini qisqarishida namoyon bo'ladigan ilmiy va texnologik rivojlanishning global tendensiyalari, ilmiy bilimlarni jam'arish sur'ati, yuqori fan sig'imli texnologiyalarning tarqalish tamoyillari hamda institutsional muhitdagi o'zgarishlar xom-ashyo eksport modeliga asoslangan iqtisodiyotning institutsional tarkibiy tuzilmasini takomillashtirishni dolzarb qilib kun taptibiga qo'ymoqda. McKinsey Global Institute kompaniyasi keyingi o'n yil ichida iqtisodiyotning odatiy tapkibiy tuzilmasini tubdan o'zgartiradigan eng katta salohiyatga ega bo'lgan o'n ikkita iqtisodiyotni poplatuvchi texnologiyalar peytingini e'lon qildi. Ularning eng yaxshi uchtagiga mobil internet, aqliy mehnatni avtomatlashtirishning yangi usullari va buyumlar interneti bo'lib, yalpi iqtisodiy salohiyati yiliga 11,6-23,7 tpli dollarni tashkil etadi [8]. Konvegent texnologiyalar texnologik innovatsiyalarni integrallashtirish xususiyatiga ega bo'lib, ular yangi texnologik uklarda tobora muhim ahamiyat kasb etmoqda. Konvegent texnologiyalar nano-bio -axbopot-kognitiv fanlarni va texnologiyalarni o'zaro birlashtirishni qo'llab-quvvatlash va birlashtirish natijasida sinergetik samara sifatida tavsiflanishi mumkin. Natijada iqtisodiy tizimni ilmiy va texnologik taraqqiyotning tubdan yangi bosqichiga olib kelishi mumkin bo'lgan sinergetik ta'sirdir. O'zaro bu guruhlar texnologiyalarni birlashtirish ta'siri NBIC-konvegensiya deyiladi.

NBIC konvegensiya ikki asosiy jihatlari bilan ajralib turadi. Birlashtirish, texnologik innovatsiyalarning paydo bo'lishi va nanotexnologik miqyosda tadqiqotlar va rivojlanishning sinergetik integratsiyasi tufayli butun insoniyat sivilizatsiyasining rivojlanish mexanizmini transformatsiyasini to'la o'z ichiga oladi. Ikkinchidan, texnologik o'zgarishlarning mumkin bo'lgan oqibatlarini, ya'ni insonni o'zini o'zgartirish, takomillashtirish, uning

faoliyat doirasini va imkoniyatlarini kengaytirishga qaratilgan. Shu munosabat bilan O'zbekistonda neoindustrial yondashuv katta e'tibor qaratilmoqda. Neoindustrial yondashuv xam, xom-ashyoga sektoriga qaramlikni bartaraf etishni, yuqori texnologiyalarni rivojlantirishni nazarda tutadi. "Industrial jamiyatdan postindustrial jamiyatga o'tish, jamiyat hayotida tub o'zgarishlar bilan bog'liq bo'lib, unda innovatsiyalarni keng joriy etishga asoslangan yangi iqtisodiy tizim modeliga o'tish bilan amalga oshmoqda" [9]. Texnologik rivojlanish jarayonlari va iqtisodiy xavfsizlikning institutsional asoslarining transformatsiyasi o'zaro bog'liq bo'lib: ilmiy va texnologik rivojlanishning yuqori sur'atlari, tegishli institutsional shart-sharoitlarni ta'lab qiladi. Shu bilan birga, yangi texnologik ukladni shakllantirish vositasi vazifasini bajaruvchi institutsional tuzilma ayni paytda uning elementi xamdir. Rus olimi Ye.Yasin tomonidan ta'kidlanganidek "agar institutsional tizim yaxshi yo'lga qo'yilgan va bozor munosabatlari (mulk huquqi, raqobat, kontraktning himoya qilish) muvaffaqiyatli qo'llab-quvvatlasa, texnologik modernizatsiya xech qanday to'siqlarsiz amalga oshadi, intensiv innovatsiyalar oqimi shakllanadi, iqtisodiyot jonlanadi" [10].

Yangi iqtisodiy munosabatlar tizimida institutsional tuzilmaning transformatsiya jarayonini O'zbekistonlik olimlari tomonidan ham keng tadqiq etilgan. Jumladan, D.Tojiboyevaning fikricha, "Raqamli iqtisodiyot faqatgina insonning intellektual salohiyati tufayligina emas, balki institutsional muhit yaratilishi, bu muhitning biznes va iste'molchilar amaliyoti, iqtisodiy agentlarning axborot va kommunikatsion komponentlar bilan ta'minlanishining shakli, usullarini o'zgartirishiga ta'sir ko'rsatishi ham muhim o'rin tutadi" [11]. Bu jihatdan raqamli iqtisodiyotga yondashish muhim ahamiyatga ega bo'lib, unga berilgan ta'riflarda aks etadi. Muhimi raqamli iqtisodiyot yangi institutsional muhitni yaratilishiga olib keladiki, u raqobatbardoshlikni ta'minlash uchun mahsulot ishlab chiqarish sifatining yaxshilanishi va narxining ommabop bo'lishi, muvofiq ravishda infratuzilmani barpo etishga olib keladi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Raqamli iqtisodiyot va elektron hukumatni keng joriy etish chora-tadbirlari to'g'risida" 2020-yil 28-apreldagi PQ-4699-son qaroriga ko'ra, 2020–2022-yillarda jami 268 ta loyihalarni amalga oshirish rejalashtirilgan [12]. Raqamli iqtisodiyotga o'tish sharoitida O'zbekiston iqtisodiyotining institutsional tarkibiy tuzilmasini takomillashtirish vektorlarini aniqlash uchun transformatsiyaga ta'sir etuvchi shart-sharoit va omillarning hozirgi darajasini baholash zarur. Rasmiy institutlarning rivojlanish darajasini aks ettiruvchi ko'pgina indekslarda O'zbekistonning ko'rsatkichlari ancha pastligi amalga oshirilayotgan islohotlarning qonunchilik bazasini shakllanmaganligiga bog'liq. Qonunchilik doirasidagi bo'shliqlar, byurokratiya, mulkiy huquqlarni zaif himoya qilish, sud tizimining nomukammalligi, jiddiy korrupsiya komponentlari O'zbekiston Respublikasining institutsional muhitiga xos bo'lgan transformatsion o'zgarishlar jarayonini murakkablashtiradi.

O'zbekiston iqtisodiyotining hozirgi tarkibiy tuzilishi ikki omilni natijasida zaruriy o'zgarishlarning mohiyatini belgilaydi: yangi yuqori texnologiyali tarmoqlarni yaratish va yangi texnologiyalar asosida an'anaviy tarmoqlarni modernizatsiya qilish, sifat o'zgarishlari bilan birga ilmiy, texnologik, iqtisodiy, ijtimoiy va institutsional sohalarda islohotlarni amalga oshirish. Shu o'rinda ta'kidlash lozimki, davlat sanoat siyosatining asosiy vazifasi sifatida samarali institutsional tuzilmani shakllantirishdir.

O'zbekiston Respublikasida iqtisodiy xavfsizlik munosabatlarining institutsional asoslarini takomillashtirishning ustuvor yo'nalishlaridan biri bu ilm-fan, biznes va davlatning muvaffaqiyatli hamkorligi shakllaridan biri bo'lgan innovatsion klasterlarni yaratishdir. Bunday vosita turli sohalarda ijtimoiy ahamiyatga ega ilmiy loyihalarni amalga oshirish uchun ilm-fan, davlat va biznesning tashkiliy uyushmasini tuzishni o'z ichiga oladi. Shuni ham ta'kidlash kerakki, innovatsion sohada davlat, biznes va ilm fan o'rtasidagi munosabatlar sheriklik, teng huquqli bo'lishi, umumiy maqsadlarga ega bo'lishi, uch tomonning birgalikdagi sa'y-harakatlari bilan moliyalashtirilishi kerak hamda olinadigan xavf va natijalar teng taqsimlanishi kerak. Yuqoridagilardan kelib chiqib shuni ta'kidlash o'rinliki, innovatsion klasterlar O'zbekistonning keyingi rivojlanishida muhim omil hisoblanadi. Chunki bu uslub tadqiqotni moliyalashtirish hisobiga katta daromad olinishini ta'minlaydi va natijalarni tijoratlashtirish masalalarini muvaffaqiyatli hal qilishga katta imkoniyatlar yaratadi.

Innovatsion klaster modeli iqtisodiyotni institutsional takomillashtirishda ma'lum sifat ko'psatkichlari bilan ham ajralib turadi. Bularga, birinchidan, klaster a'zolarining o'zaro ta'siri darajasi bilan tavsiflangan klaster bog'lanishi, shuningdek, ularning zarur resurslardan foydalanish imkoniyatlari kiradi. Ikkinchidan, innovatsion klaster modelining o'ziga xos xususiyati bu sinergetik samaradir. Bu elementlarning innovatsion imkoniyatlar yig'indisi bilan aniqlanadigan va klaster elementlarining o'zaro sinergetik ta'siriga miqdoriy baho beradigan ajralmas xususiyatdir. Shuningdek, innovatsion klaster modelining asosini uning yadrosi hisoblanmish uyushmalar (korxonalar) va o'sish zaxiralari tashkil etadi. Mazkur korxonalar klaster faoliyati natijalariga asosiy hissa qo'shadi. O'sish zaxiralari esa zarurat tug'ilganda klasterning innovatsion jarayonlarini tashkil etishdagi kamchiliklarni bartaraf eta oladi va butun innovatsion tizimning takomillashuvi va strategik rivojlanishi buyicha choralarini belgilaydi. Innovatsion klasterlar faoliyatining yakuniy natijasi butunlay yangi texnologiyali tarmoqlar va mahsulotlardir.

O'zbekistonda milliy iqtisodiyotni institutsional takomillashtirishning keyingi ustuvor yo'nalishlaridan biri bu davlat sektori tomonidan ishlab chiqariladigan va taqdim qilinadigan xizmatlarni xususiy sektorga uzoq mud-

datli taqdim qilinishini ta'minlash (ba'zan 30-yilgacha), tavakalchiliklarni xususiy investorga o'tkazish, davlat va mahalliy tuzilmalar bilan huquqiy shaxslarning ko'p qirrali uzoq muddatli shartnoma shakllarini amalga oshirish shakli bo'lgan davlat-xususiy sherikligi (DXSH) bo'lib hisoblanadi.

O'zbekiston Respublikasida DXSH nisbatan yangi soha bo'lishiga qaramasdan, qisqa muddatlarda o'ziga xos milliy tizim va yagona siyosat yo'lga qo'yilishiga erishildi. O'zbekiston Respublikasining "Davlat-xususiy sheriklik to'g'risida"gi Qonuni^[13], qabul qilinishi va Davlat-xususiy sheriklikni rivojlantirish Agentligining tashkil etilishi buning yorqin ifodasidir. Yangi O'zbekiston strategiyasiga ko'ra iqtisodiy taraqqiyotda uzoq muddatli strategik rejalashtirish va davlat budjeti xarajatlarini prognozlashtirish DXSH ishtirokchilari uchun loyiha xarajatlarini to'g'ri rejalashtirishga imkon yaratmoqda. Bu omil boshqa investitsiyaviy faoliyat turlarining muhim omili bo'lgani kabi DXSH loyihalarini amalga oshirishda, aytish mumkinki, hal qiluvchi o'rinda turadi. Chunki, investorlar uchun ma'lumotlar to'liqligi, oshkorligi va haqqoniyligi bozorni chuqur o'rganishga va turli yo'qotishlarning oldini olishga xizmat qiladi.

1-rasm: Davlat xususiy sheriklikning afzalliklari^[14]

DXSH mexanizmlari takomillashib borishi sohada ijtimoiy yoki infratuzilmaviy loyihalarni amalga oshirish bilan bog'liq ana'anaviy yo'nalishlar bilan innovatsion loyihalar ham faollashib bordi. Xususan, DXSH tizimi orqali innovatsion infratuzilmani rivojlantirish, biznes-inkubatorlari, texnoparklar va texnopolislar barpo etish yangi yo'nalish sifatida qo'llanilmoqda. DXSH o'zining bir qator afzalliklari bilan ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyotni yanada rag'batlantirgan holda, iqtisodiyotda investitsiyalar oqimini kengaytiradi, bo'sh turgan resurslarni faollashtiradi, davlat va xususiy sektorlar o'rtasida o'zaro muvozanatlashgan manfaatdorlikni ta'minlaydi va eng asosiysi, jamiyatdagi qator ijtimoiy va infratuzilmaviy muammolarni bartaraf etishga turtki bo'ladi. DXSH tizimi samarasi o'laroq, ham davlat, ham biznes, ham jamiyat bundan naf ko'radi. Shu bilan birga, ushbu tizim boshqa iqtisodiy jarayonlar singari o'ziga xos xususiyatlar, qonuniyatlar va tavakalchiliklarga ega bo'lib, uning muvaffaqiyatli amalga oshirilishi chuqur malaka, professional tajriba, barqaror iqtisodiy salohiyat singari bir nechta omillardan samarali foydalanishni talab etadi.

Iqtisodiy xavfsizlik munosabatlarining institutsional asoslarini takomillashtirishning ustuvor yo'nalishlaridan ya'na bir yo'nalishi bu iqtisodiy rivojlanish muammolarini yengish imkonini beruvchi kichik biznes tuzilmalarini rivojlantirishdir. Zamonaviy kichik korxonalar yuqori sifatli mahsulotlarni yaratishga va ma'lum bir mamlakatning talabini to'la qoplashga qodir. Hozirgi vaqtda O'zbekiston Respublikasida kichik biznes tuzilmalari ham innovatsion mahsulotlar ishlab chiqarishga qaratilgan bo'lib, bu O'zbekiston iqtisodiyotining yangi yuqori rivojlanish darajasiga ko'tarilishiga yordam beradi.

Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni iqtisodiyotdagi o'zni va uni rivojlantirishning obyektiv zaruriyati quyidagilar orqali izohlanadi: birinchidan, kichik biznes va xususiy tadbirkorlik jahon iqtisodiyotining tarkibini tashkil etuvchi asosiy tarmoqlardan biridir, mazkur sohaning taraqqiy etishi mamlakatda iqtisodiy faollikni ta'minlashga bevosita ta'sir qiladi. Bundan tashqari ichki bozorning sifatli iste'mol tovarlari bilan to'ldirilishi, tashqi iqtisodiy faoliyatning o'sishi va aholining samarali bandligini ta'minlash va uning real daromadlarini ko'paytirish masalalarining yechimi ham mazkur tarmoqning rivojlanishiga bog'liq. Ikkinchidan, globallashtirish va iqtisodiyotning integratsiyalashuvi jarayonida jahon bozorida raqobatning tobora kuchayib borishi sharoitida aynan kichik biznes yirik ishlab chiqaruvchilarga nisbatan kam mablag' sarfini talab qilishi, harakatchanligi va bozor kon'yunkturasining o'zgaruvchan talablariga tezda moslasha olish, ishlab chiqarish quvvatlarini modernizatsiya qilish kabi imkoniyatlarga egadir ^[15].

Iqtisodchi olim P.Z.Xoshimov o'zining ilmiy qarashlarida tadbirkorlik faoliyati xavfsizligi deganda, tadbirkorlik faoliyati subyekti amal qilishining barcha bosqichlarida, birinchi navbatda, iqtisodiy, huquqiy va boshqa salbiy oqibatlariga olib keluvchi ichki va tashqi tahdidlardan muhofaza qilinganligini tushunish lozim" deya ta'rif keltirgan^[16]. Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning iqtisodiy xavfsizligi, barcha mulklarning maqbul nisbatiga asoslanib, subyektning barqaror faoliyat olib borishga, qiyinchiliklar va tahdidlarga munosib javob berishga, rivojlanish va takomillashtirish imkonini beradi. Subyektning maqsad va vazifalari tadbirkorlikning iqtisodiy xavfsizligini ta'minlashning ustuvor yo'nalishlarini yarata olish imkoniyatini ta'minlaydi. Shuningdek, kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni iqtisodiy xavfsizligini ta'minlashning quyidagi asosiy funksional komponentlarini baholash orqali aniqlash mumkin deb hisoblaymiz:

- funksional komponentlarga omillarning sezilarli ta'sir ko'rsatishi;
- iqtisodiy xavfsizlikning funksional komponentlarini ta'minlashga ta'sir etuvchi asosiy jarayonlarning ta'sirini aniqlanishi;
- iqtisodiy xavfsizlikning funksional komponentlarini ta'minlashda iqtisodiy ko'rsatkichlarni aniqlanishi.

Bizningcha to'liq iqtisodiy xavfsizlikni ta'minlashda xo'jalik yurituvchi subyektlarning ichki resurslardan to'liq va samarali foydalanish orqali erishish mumkin bo'ladi. Bunda resurslarning barcha darajalarida boshqaruvni samarali tashkil etish va moliyaviy tizimlardan oqilona foydalanishni talab etilishi kerak. Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning iqtisodiy xavfsizligining holatiga bevosita ta'sir ko'rsatishi mumkin bo'lgan tahdidlarning har biri moddiy, ma'naviy va moliyaviy zararni keltirib chiqaradi. Aniqlangan tahdidni kamaytirish va oldini olish bo'yicha amalga oshirilayotgan chora va tadbirlar uning minimal darajagacha kamaytirish imkonini yaratadi.

Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikda iqtisodiy xavfsizligini ta'minlash samaradorligini oshirishda o'nta funksional tarkibiy qismdan: moliyaviy, intellektual, kadrlar, texnologik, huquqiy, kuch, axborot va ekologik tahdidlarni bartaraf etishga har tomonlama yondashuvni talab qilinishi kerak. Mazkur omillar xo'jalik yurituvchi subyektlarda iqtisodiy xavfsizligini ta'minlashda va sohada barqarorlik, xavfsizlik va moliyaviy qudratga ega bo'lishni ta'minlaydi. Biznes yurituvchi subyektlarning iqtisodiy xavfsizligiga tahdidlarni zararsizlantirishning asosiy strategik yo'nalishlarini belgilash orqali subyektning tahdidlardan himoya qilish chora-tadbirlarni amalga oshirish mumkin (1. jadvalga qarang).

1-jadval: Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikda iqtisodiy xavfsizlik samaradorligini oshirishda tahditlarni zararsizlantirishdagi asosiy strategik yo'nalishlar ^[17]

№	Yo'nalish	№	Yo'nalish
1.	Ichki va tashqi tahditlarni o'z vaqtida aniqlash bilan muntazam monitoring olib borish	6.	Texnik va texnologik xavfsizlikni ta'minlash
2.	Prognozlash, rejalashtirish va barqarorlikni ta'minlashda to'liq iqtisodiy xavfsizlikni ta'minlash bo'yicha bo'yicha chora-tadbirlarni amalga oshirish	7.	Axborot xavfsizligiga ta'sir etuvchi omillarni aniqlash va ularni oldini olish choralari ko'rish
3.	Xo'jalik yurituvchi subyektning moliyaviy xavfsizlikko'rsatkichlarining miqdoriy va sifat qiymatlarini hisoblash hamda axborot sohasidagi tahdit va xavflar salohiyatini aniqlash	8.	Hujjatlarni yuritishni tartibga solish va uni saqlash choralari ko'rib borish
4.	Xo'jalik yurituvchi subyektning tijorat sirini tashkil etuvchi ma'lumotlarni nazorat qilish	9.	Boshqaruvda samarali qaror qabul qilish, rag'batlantirish choralari ko'rib borish
5.	Profilaktik chora-tadbirlarni amalga oshirish	10.	Kompaniya rahbariyati va xodimlarning jismoniy himoyasini ta'minlash

Umuman olganda iqtisodiy xavfsizlik tizimi va uning samarali faoliyatiga ko'maklashuvchi chora-tadbirlarni doimiy ravishda yangilash va qayta ko'rib chiqishni talab etilishi kerak. Xo'jalik yurituvchi subyektlarda iqtisodiy xavfsizlik choralari samarali amalga oshirish uchun iqtisodiy xavfsizlikni ta'minlash maqsadida bir vaqtning o'zida nazorat va muvofiqlashtiruvchi vazifalarni bajarishi lozim. Kichik biznes va xususiy tadbirkorlik faoliyatida

iqtisodiy xavfsizlikni ta'minlash samaradorligini oshirishda taxdidlarni tasniflash va tasniflar asosida iqtisodiy xavfsizlikni baxolash hamda kichik tadbirkorlik subyektlarida ishlab chiqarish, xizmat ko'rsatish tizimlarini samaradorligini oshirishga erishiladi.

O'zbekiston Respublikasida kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirish borasidagi islohotlar natijasida yalpi ichki mahsulotda kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning ulushi 2016-yildagi 66,8 foizdan bugungi kunda 51,8 foizga pasaydi. Kamayishining asosiy sababi, yirik tadbirkorlik subyektlarida qo'shilgan qiymat hajmining oshishi bilan ifodalanadi. Ushbu sohada jami sanoat mahsulotlarining to'rttdan bir qismi, qishloq xo'jaligi mahsulotlarining 98,1 foizi ishlab chiqarilmoqda. Ish bilan band jami aholimizning 74 foizdan ortig'i mazkur tarmoqda mehnat qilmoqda. 2022-yilda iqtisodiyot tarmoqlarida kichik tadbirkorlik (biznes)ning sanoatdagi ulushi 25,9%, qishloq, o'rmon va baliqchilik xo'jaligi – 97,0%, qurilishda – 72,4%, eksportda – 29,5 %, importda – 49,4 % va xizmatlar sohasidagi – 51,5 % ulushi aniq ko'rsatilgan.

2-jadval: Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni iqtisodiyot tarmoqlaridagi ulushi dinamikasi ^[18]

№	Ko'rsatkichlar	2016-y.	2017-y.	2018-y.	2019-y.	2020-y.	2021-y.	2022-y.
1.	YAIM	66,8	65,3	62,4	56,0	55,7	54,9	51,8
2.	Sanoat	45,3	41,2	37,4	25,8	27,9	27,0	25,9
3.	Qishloq, o'rmon va baliqchilik xo'jaligi	98,6	98,5	98,3	97,9	96,7	96,0	95,3
4.	Xizmatlar sohasi	58,2	58,3	56,0	53,2	51,8	51,7	48,4
5.	Qurilish	66,9	64,8	73,2	75,8	72,5	72,4	72,4
6.	Eksport	26,0	22,0	27,2	27,0	20,5	22,3	29,5
7.	Import	46,8	53,6	56,2	61,6	51,7	48,7	49,4
6.	Bandlik	78,2	78,0	76,3	76,2	74,5	74,4	74,4

Jahon amaliyotida iqtisodiy rivojlanishning yuqori sur'atlariga erishgan dunyoning birorta ham davlati iqtisodiy o'sishga qaratilgan siyosatni amalga oshirishda kichik biznes tuzilmalarining ahamiyatini kamaytirgani yo'q. Kichik biznes tuzilmalari har qanday iqtisodiyotni rivojlantirish uchun muhim ahamiyatga ega, yirik va o'rta korxonalar bilan taqqoslaganda, ular makroiqtisodiy vaziyatning o'zgarishiga osonroq moslashadi, bu esa ma'lum bir mintaqadan ishchi kuchi oqimini kamaytirishga yordam beradi.

Bugungi kunda kichik biznes tuzilmalari tobora ko'proq iste'molchilar ehtiyojlariga yo'naltirilgan, turli xil tovarlar va xizmatlar ishlab chiqaradi, dinamik rivojlanishi va individual ishlab chiqarish tavsifi bilan ajralib turadi. Bir qator iqtisodchilar kichik biznes tuzilmalarini bozorlarga raqobatni olib kiruvchi deb hisoblashadi, chunki bozorlarda qancha kichik korxonalar mavjud bo'lsa, ularning monopollashuv darajasi shunchalik past bo'ladi. Shu bilan birga, yirik biznes, qoida tariqasida, bozorni monopollashtirishga va raqobat mexanizmini cheklashga qaratilgan.

Kichik biznes tuzilmalari ham mamlakat ichida, ham xorijda amalga oshirilayotgan innovatsion jarayonlarning ajralmas ishtirokchilari hisoblanadi. Kichik korxonalar yuqori darajada harakatchan va innovatsiyalarga tez moslashadi, bu esa ularga o'rta va yirik korxonalarga qaraganda ancha qisqa vaqt ichida innovatsion mahsulotlar ishlab chiqarishni o'zlashtirish imkonini beradi. Shu bilan birga, kichik korxonalar o'rta va yirik korxonalarga nisbatan bozorda eng zaif hisoblanadi, chunki ular katta kapitalga ega emas. Bu holat kichik biznesni rivojlantirishni faol davlat tomonidan qo'llab-quvvatlashni nazarda tutadi.

Davlat kichik biznes tuzilmalarining rivojlanishiga sezilarli ta'sir ko'rsatadi hamda barcha xo'jalik subyektlari uchun umumiy "o'yin qoidalari"ni shakllantiradi. Bundan tashqari, tadbirkorlik tuzilmalari va davlatning o'zaro hamkorligi, davlat funksiyalarining bir qismini tadbirkorlik tuzilmalariga, masalan, davlat-xususiy sheriklik doirasida "topshirish" imkonini beradi.

Inqiroz hodisalari sharoitida biznes tuzilmalarining iqtisodiy xavfsizligi muammosi dolzarb bo'lib bormoqda. Tadbirkorlik tuzilmalariga yuklatilgan soliqlarning yuqori darajasi, korrupsiyaga oid huquqbuzarliklar, aholining xarid qobiliyatining pasayishi – bularning barchasi davlatning iqtisodiy xavfsizligi darajasiga ta'sir qiladi. Tadbirkorlik tuzilmalarini rivojlantirishda barqarorlikning yo'qligi davlatning iqtisodiy xavfsizligini ta'minlashga salbiy ta'sir ko'rsatmoqda ^[19]. Raqobatbardosh iqtisodiyotni shakllantirish hamda tadbirkorlik tuzilmalarining ehtiyojlariga javob beradigan rivojlantirishga yo'naltirilgan tegishli institutsional muhitning mavjudligi milliy iqtisodiy xavfsizlikni institutsional ta'minlashga sezilarli ta'sir ko'rsatmoqda. Davlat iqtisodiy tizimining innovatsionlik darajasi institutsional muhitning sifatiga ham bog'liq.

Xulosa sifatida institutsional tuzilmani transformatsiyasi ekzogen, endogen omillar va kombinatsion omillar ta'sirida sodir bo'ladi. Raqamli iqtisodiyotga o'tish sharoitida real institutlarning virtual shaklga ega bo'lish tendensiyasini qayd etish mumkin. O'zbekiston Respublikasida iqtisodiy xavfsizlik munosabatlarining institutsional asoslarini takomillashtirishning ustuvor yo'nalishlariga bu innovatsion texnologiyalar, inson kapitali, raqamli iqtisodiyot, ilm-fan, biznes va davlatning muvaffaqiyatli hamkorligi shakllaridan biri bo'lgan innovatsion klas-

terlar, tavakalchiliklarni xususiy investorga o'tkazish, davlat va mahalliy tuzilmalar bilan huquqiy shaxslarning ko'p qirrali uzoq muddatli shartnoma shakllarini amalga oshirish shakli bo'lgan davlat-xususiy sherikligi (DXSH) hamda kichik biznes tuzilmalari nafaqat alohida mintaqaning, balki butun davlatning rivojlanishi uchun iqtisodiy asos bo'lib hisoblanadi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Iqtisodiy xavfsizlik munosabatlarining institutsional asosi – bu barqaror, samarali iqtisodiy rivojlanishni ta'minlash mexanizmlarini tizimlashtiradi va davlat boshqaruvida iqtisodiy munosabatlar ishtirokchilarining har birining manfa'atlarini mutanosibligini ta'minlaydigan tamoyillarni joriy etuvchi o'zaro bog'liq bo'lgan rasmiy va norasmiy institutlar to'plamidir.

Institutsional tuzilmani transformatsiyasi ekzogen, endogen omillar va kombinatsion omillar ta'sirida sodir bo'ladi. Raqamli iqtisodiyotga o'tish sharoitida real institutlarning virtual shaklga ega bo'lish tendensiyasini qayd etish mumkin.

Iqtisodiy xavfsizlik munosabatlarining institutsional asoslarini takomillashtirish yo'nalishlariga – bu innovatsion texnologiyalar, inson kapitali, raqamli iqtisodiyot, ilm-fan, biznes va davlatning muvaffaqiyatli hamkorligi shakllaridan biri bo'lgan innovatsion klasterlar, davlat-xususiy sherikligi (DXSH) hamda kichik biznes tuzilmalari bo'lib hisoblanadi.

Davlatning iqtisodiy xavfsizlik sohasidagi institutsional tizimini quyidagi yo'nalishlarda takomillashtirish maqsadga muvofiq:

- barqaror va raqobatbardosh iqtisodiy rivojlanishni ta'minlash;
- iqtisodiy agentlarning turli xil manfaatlarini amaliyotga joriy etish;
- jahon iqtisodiy jarayonlarining yuqori darajadagi o'zgaruvchanligi sharoitida davlatning iqtisodiy xavfsizligiga tahdidlardan himoya qilish.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning Oliy Majlis va O'zbekiston xalqiga Murojaatnomasi. "Xalq so'zi" gazetasi 21.12. 2022-yil.
2. Davis L., North D. Institutional Change and American Economic Growth. –Cambridge, 1971. –pp. 5-6.
3. Квашницкий, В. Истоки эволюционной экономики / В. Квашницкий // Истоки: из опыта изучения экономики как структуры и процесса / [редакционная коллегия: Я.И. Кузьминов и др.]. – 2-е изд. – Москва: Изд. дом ВШЭ, 2007. – С.95.
4. Букреев В. В., Рудык Э. Н. Противодействие внешнему управлению стратегическими промышленными предприятиями России // Альтернативы. – 2019. – № 2. – С. 92-101;
5. Латов Ю. В. Российская теневая экономика в контексте национальной экономической безопасности // Экономический вестник Ростовского государственного университета. – 2007. – Т. 5. – № 1. – С. 16-27.
6. Абулқосимов Ҳ.П. Мамлакат иқтисодий хавфсизлигини таъминлашнинг назарий жиҳатлари. XXI аср: фан ва таълим масалалари" илмий электрон журнали. №3, 2018 йил.
7. Маъмуров Б.Х. Ўзбекистонда рақамли иқтисодиётни ривожлантиришнинг концептуал асослари ва хориж тажрибаси. Иқтисодиёт ва таълим журнаli. 2020 йил № 4. –Б.44.
8. Disruptive technologies: Advances that will transform life, business and the global economy. McKinsey&Company – URL: <http://www.mckinsey>.
9. Mamatov A.A., Jo'rayev T.T. Klasterlarni tashkil etish va ularning faoliyatini yo'lga qo'yishning xorij tajribasi. "XXI asr: fan va ta'lim masalalari" elektron jurnali. №1, 2020. –B.12.
10. Ясин Е. Институциональные ограничения модернизации, или приживется ли демократия в России? // Вопросы экономики. –2011. –№11. –С. 5.
11. Tojiboyeva D. Raqamli iqtisodiyot institutsional nazariyaning yangi yo'nalishi sifatida. "Iqtisod va moliya" jurnali 2021, №1. –B. 95.
12. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Raqamli iqtisodiyot va elektron hukumatni keng joriy etish chora-tadbirlari to'g'risida" 2020-yil 28-apreldagi PQ-4699-son qarori.
13. "Davlat-xususiy sheriklik to'g'risida" O'zbekiston Respublikasining Qonuni. <https://lex.uz/docs/>.
14. Muallif tadqiqotlari asosida tuzilgan.
15. Maxmudov Jasurbek. Innovatsion iqtisodiyot sharoitida kichik biznes va tadbirkorlikni rivojlantirishning obyektiv ahamiyati. Iqtisodiyot va ta'lim, 2021-yil, 6-son. -B. 137.
16. Xoshimov P.Z.. Tadbirkorlikning iqtisodiy xavfsizligini ta'minlash konsepsiyasi va tizimi. "Iqtisod va moliya" ilmiy jurnali-T.: 2015/11. 24-b.
17. Muallif tadqiqotlari asosida tuzilgan
18. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Statistika agentligi ma'lumotlari.
19. Развадовская Ю. В. Институциональное обеспечение развития отраслей нового этапа технико-экономического развития в условиях рещоринга промышленного производства: опыт государственных промышленных корпораций / Ю. В. Развадовская, А. В. Бабилова, А. В. Ханина, И. К. Шевченко // Инженерный вестник Дона. – 2015. –№ 2. Ч.2.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Xondamir Ismoilov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2024. № 3

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77)

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77) telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnalning ilmiyligi:

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi 336/3-
sonli qarori bilan ro'yxatdan
o'tkazilgan.